

„CREDO” ŚW. WOJCIECHA (+997) I BRUNONA (+1009)
W ŚWIETLE „ŻYWOTA DRUGIEGO”

Treść: I. Wojciech. II. Brunon. Résumé.

Teksty źródłowe do dziejów chrześcijaństwa zasługują na badanie nie tylko metodą historyczną i filologiczną, lecz także historycznodoگmaticzną. Pozwala ona ustalić, jakie prawdy wiary stanowiły motyw lub przedmiot faktów historycznych, takich jak misja św. Wojciecha do Prus, zakończona jego śmiercią męczeńską. „Żywot drugi” napisany przez św. Brunona z Kwerfurtu zawiera zwięzłe wyznanie wiary Wojciecha z bogatym komentarzem teologicznym Brunona, rzuca więc światło na motywację i treść ich pracy ewangelizacyjnej wśród pogańskich Prusów i Jądzwingów.

I. WOJCIECH

Św. Wojciech zapytany na rynku grodu Truso¹ podczas wiecu plemiennego: skąd jest, czego szuka, po co przybył nie wzywany, odpowiedział krótko: „Z kraju Polan, w którym sąsiedni Bolesław chrześcijańskie sprawuje rządy, przychodzę do was dla waszego zbawienia, jako sługa tego, który stworzył niebo i ziemię, morze i wszystkie istoty żyjące. Przychodzę, aby was wyswobodzić z mocy diabła i z otchłani straszliwego piekła, abyście poznali swego Stwórcę, zaniechali bezbożnych obrzędów, wyrzekli się do śmierci wiodących dróg wraz z ich bezwstydem i abyście obmyci w kąpieli zbawienia stali się chrześcijanami w Chrystusie, mając w nim odpuszczenie grzechów i wieczne królestwo w niebie”².

Św. Wojciech odpowiada ściśle na pytanie, wyjaśniając motyw swego przybycia i treść swego posłannictwa, płynące z wiary: 1. W Stwórcę nieba i ziemi, morza i wszytkiego, co żyje; 2. W szatana trzymającego w niewoli; 3. W grzech śmiertelny pogańskich obrzędów i dróg; 4. W Chrystusa, przebaczącego grzechy; 5. W Chrzest zbawienia, czyniący chrześcijanami; 6. W królestwo nieśmiertelne niebios. W zwięzłej kate-

¹ S. Mielczarski: Misja pruska świętego Wojciecha. Gdańsk 1966.

² Przekład polski Kazimierza Abgarowicza w: Piśmiennictwo Bolesława Chrobrego. Warszawa 1966, s. 139. — Tekst łaciński: J. Karwasińska (wyd.). Św. Wojciecha Biskupa i Męczennika żywot drugi napisany przez Brunona z Kwerfurtu. Pomniki Dziejowe Polski. Seria II. Tom IV, część 2. Warszawa 1969. (Cytuję: MPH), s. 32, w. 4-11: „De terra Polanorum quam Bolizlaus proximus christianio dominio procurat, ad uos pro uestra salute uenio; seruus illius qui fecit celum et terram, mare et cuncta animantia. Venio uos tollere a manu diaboli et faucibus demonis auerni, ut cognoscatis creatorem uestrum et deponatis sacrilegos ritus, abrenuntiantes mortiferas uias cum immundiciis cunctis, et ut loti balneo salutis efficiamini christiani in Christo, habentes in ipso remissionem peccatorum et regnum immortalium celorum”.

chezie misyjnej zawarł podstawowe dogmaty protologii, soteriologii, chry-stologii, sakramentologii i eschatologii chrześcijańskiej.

Skazany na wygnanie z Prus św. Wojciech przemyślał raz jeszcze metodę swej pracy misyjnej: „Pod naporem wielkich przeciwności, jakie mamy powziąć postanowienie? Nie wiem, dokąd mamy się zwrócić? Nasz wygląd i obcość naszych szat bardzo, jak widzę, razi pogan; dlatego, jeśli zgadzacie się, zmieńmy ubiór, pozwólmy, aby odrosły nam włosy zwisające w dół. Nie powstrzymujmy wyrastania kęp przyszytych brody. Może jako nie poznani lepiej będziemy mogli sprawować dzieło zbawienia. Upodobniwszy się do nich, w większej poufałości będziemy mogli z nimi razem mieszkać, rozmawiać i współżyć. Na wzór apostołów zarabiamy również pracą własnych rąk na utrzymanie; myśli zawarte w psalmach rozważamy tylko w skrytości ducha. Tymczasem za miłosierdziem Zbawiciela nadejdzie ratunek i uda się może tym sposobem i podstępem wprowadzić ich w błąd, a wtedy nadarzy się pewna sposobność głoszenia Ewangelii, tak że albo zdobędziemy wielki skarb pozyskanych dusz, albo oddając życie za najśłodsze Jezusa znajdziemy upragnioną śmierć”³.

Owocem tego przemyślenia była idea później nazwana „akomodacjonizmem”: upodobnienie się do Prusów, aby przyjąwszy ich sposób życia, kulturę dnia codziennego, pracę rąk na własne utrzymanie, tym skuteczniej sprawować ich zbawienie, głosić dobrą nowinę. Powodzenie metody przystosowania da w wyniku wielki skarb dusz nawróconych. Niepowodzenie sprowadzi upragnioną śmierć męczeńską za Chrystusa. Wykrycie idei akomodacjonizmu ugruntowało optymizm św. Wojciecha; zaczął znowu z radością kroczyć w przyszłość.

Trzy pozostałe krótkie wypowiedzi św. Wojciecha, coraz bliższego męczeństwa, naświetlają jego mistykę. Najpierw modlitwa: „My jesteśmy ułomni, Ty silny; myśmy słabi, Ty krzepki; my zaiste boimy się nawet najmniejszych rzeczy; lecz tym bardziej Bóg jest naszą ucieczką i mocą, im większą jest bezradność umysłu, im mniejsze zasoby sił. Z tym większym uczuciem szczęścia, z tym większym uwielbieniem kochać Cię będę. Boże, mocy moja, im więcej słabość własną poznaję, a w Tobie siłę moją”⁴. Święty Wojciech w najgłębszej pokorze wyznaje swoją słabość i opiera się na mocy Boga.

Na proroczy sen Radzyna-Gaudentego, zapowiadający samotne męczeństwo, św. Wojciech odpowiedział: „Mój bracie, niech sen twój wedle woli Bożej spełni się pomyślnie; grzeszne ciało niech nie przeszkadza przez grzechy dziełu Bożemu; miłosierdzie Stwórcy niech odniesie zwy-

³ Piśmiennictwo, jw. s. 140—141. — MPH IV, 2, s. 32, w. 23 — s. 33, w. 9: „Pressi magnis aduersis, quid consilii arripimus? Quo nos uertamus nesqio! habitus corporum et horror uestium nostrarum, ut uidee, paganis animis non parum nocet. Unde si placet, uestimenta mutemus, cesarium pendentibus capillis crescere sinamus, tonse barbe comas prodire non prohibeamus; forsitan non agniti melius habemus salutem operari, similes eorum effecti familiarius cohabitamus, alloquimur et conuiuiamus. Laborantes quoque manibus propriis uictum queramus ad instar apostolorum, absconsa mente reuoluamus sensum psalmodum. Interea prosperante misericordia Saluatoris fit aliquid salutis, ut dum hac arte et hac fraude eos opinio deludit, euangelizandi occasio certa ueniat; ita aut inuentarum animarum thesaurum magnum lucremur, aut dulcem uitam pro dulcissimo Christo fundentes desiderata morte moriamur”.

⁴ Piśmiennictwo, jw. s. 143. — MPH IV, 2, s. 34, w. 20—24: „Nos sumus fragiles, tu fortis! nos imbecilles, tu potens! nos certe et minima timemus, sed eo melius Deus noster refugium et uirtus, quo est maior inopia timentis et uirum para suppellex. Eo felicius, eo gloriosius diligam te, Domine, uirtus mea, quo sentiens meam infirmitatem cognosco te esse meam uirtutem”.

cięstwo”⁵. Jest tu zgoda na spełnienie się zapowiedzi, życzenie, by grzeszne ciało nie stanęło na przeszkodzie męczeństwu jako darowi Bożemu, prosba, by miłosierdzie Stwórcy dało zwycięstwo.

Ostatnie słowa św. Wojciecha, skierowane cichym głosem do „dowódcy plutonu egzekucyjnego”, brzmiące: „Czego chcesz, ojcze?”⁶, można pojąć jako wyraz miłości chrześcijańskiej młodszego wiekiem biskupa, do starszego wiekiem poganina czy kapłana pogańskiego. Można jednak pojąć je teologicznie: nazwanie ojcem tego, który zadając śmierć męczeńską ma zrodzić dla nieba.

Wartości duchowe przyniesione Prusom przez św. Wojciecha budzą podziw, Świadełstwo wiary bardzo bogate w krótkiej katechezie misyjnej, obejmujące całość dogmatu. Myśl misyjną bardzo dojrzałą, decydującą się na akomodację, za cenę nawrócenia dusz lub męczeństwa. Modlitwę mistyczną, świadomą nicości człowieka i nieskończonej doskonałości Boga, zawierzenie i poleganie na Bogu. Lęk, by grzeszne ciało nie stanęło na przeszkodzie łasce zwycięstwa.

II. BRUNON

Świadomość religijna św. Brunona została bardzo szeroko udokumentowana, często ku utrapieniu historyków, wdzięczniejszych za opisy faktów niż za rozlewne komentarze teologiczne „Żywota drugiego”. Pomijając proporcję tekstów Wojciechowych do Brunowych — jak 1:33 — trzeba sprowadzić poglądy św. Brunona do podstaw, aby ustalić jego „credo”.

Św. Brunon wierzył przede wszystkim w istnienie Boga⁷, Stwórcy⁸, Aniołów⁹, szatanów¹⁰, ludzi¹¹, w stałą i szczerą opiekę Bożą¹²: „Czegoż nie dokáže wszechmocny Bóg, gdy chce, gdy zamyśla coś lepszego? Nie chce on niczyjej zguby, tym bardziej nie dopuści, by zginął któryś ze sług jego. Prawdziwa dobroć, niezniszczalna wiekuistość, jedyna prawda, szczególna słodycz, pełnia piękności; okryte tajemnicą szczęście i błoga obecność, piękna miłość i droga wieczność, i drogie miłosierdzie — oto, czym jest Bóg”¹³.

Wierzył także w Chrystusa¹⁴, Syna Bożego¹⁵, Pana¹⁶ i Boga¹⁷, Zba-

⁵ Piśmiennictwo, jw. s. 144. — MPH IV, 2, s. 35, w. 12—14: „Mi frater, iubente Deo somnium tuum prospere uadat! peccans caro peccati donum Dei non impedit, misericordia Creatoris uictoriam tollat”.

⁶ Piśmiennictwo, jw. s. 148. — MPH IV, 2, s. 38, w. 1: „Quid uis pater?”

⁷ MPH IV, 2 s. 11 w. 12—16; s. 12 w. 1, 14; s. 13 w. 19, 24, 26; s. 23 w. 3; s. 30 w. 8; s. 38 w. 29; s. 39 w. 1.

⁸ MPH IV, 2, s. 10 w. 27 do s. 11 w. 1; s. 38 w. 12; s. 40 w. 8.

⁹ MPH IV, 2 s. 4 w. 15; s. 24 w. 16; s. 34 w. 7—8; s. 38 w. 18, 25—26; s. 40 w. 2—3; s. 41 w. 7.

¹⁰ MPH IV, 2 s. 7 w. 1—2, 13—19; s. 16 w. 17, s. 23 w. 15—16; s. 36 w. 15, 17—18; s. 39 w. 8—10.

¹¹ MPH IV, 2 s. 13 w. 24 do s. 14 w. 3; s. 14 w. 25.

¹² MPH IV, 2, s. 8 w. 6; s. 39 w. 22.

¹³ Piśmiennictwo, jw. s. 104. — MPH IV, 2, s. 11 w. 12—16: „Quid non potest Omnipotens cum uult, cum meliora cogitat Deus: uult neminem perire, immo suorum neminem patitur perire! pura bonitas, sana eternitas, una ueritas, una dulcedo, tota pulchritudo, secreta salus et beata presentia, pulchra caritas et cara eternitas et cara misericordia Deus”.

¹⁴ MPH IV, 2 s. 31 w. 23; s. 36 w. 8; s. 37 w. 14, 17; s. 38 w. 2, 8, 9, 21; s. 41 w. 3.

¹⁵ MPH IV, 2 s. 30 w. 10—11; s. 31 w. 20; s. 41 w. 6; s. 36 w. 14.

¹⁶ MPH IV, 2 s. 4 w. 11; s. 10 w. 1, 17; s. 11 w. 20—22; s. 17 w. 12—13; s. 34 w. 4; s. 36 w. 7, 18.

¹⁷ MPH IV, 2 s. 36 w. 14.

wiciela¹⁸ dokonującego przez krzyż¹⁹ Odkupienia²⁰. Wierzył w Bogarodzicę²¹ Dziewicę²², Pośredniczkę²³, Córkę królewską²⁴, Gwiazdę Morza²⁵; Podziwu godny jesteś w dziełach swoich, najwyższy Panie, słodkości, życia i chlebie aniołów! Pozналиśmy Cię w dziełach miłosierdzia Twego²⁶ (...) Tak to dobra zawsze i dziewicza, dostojna Królowa Aniołów przedkłada Bogu prośby ludzi do Niej wołających, gdyż nie umie odmówić tym, którzy całym sercem proszą, i z nieba niesie pomoc chorym śmiertelnikom, jaśniejąca Gwiazda morza”²⁷.

Wierzył wreszcie w Ducha Świętego²⁸, Kościół²⁹ z Papieżem³⁰, Biblią³¹, duszpasterstwem³² i misjami³³, Chrztem³⁴, Bierzmowaniem³⁵, Eucharystią³⁶, Pokutą³⁷, Kapłaństwem³⁸. Wierzył w łaskę³⁹, miłość Bożą⁴⁰, cnoty⁴¹, życie duchowe⁴², świętość zbawionych⁴³, męczeń-

¹⁸ MPH IV, 2 s. 36 w. 18; s. 38 w. 3; s. 40 w. 4.

¹⁹ MPH IV, 2 s. 31 w. 17; s. 34 w. 5—6; s. 36 w. 8, 14, 18—19; s. 38 w. 3—4.

²⁰ MPH IV, 2 s. 11 w. 25—26; s. 36 w. 7.

²¹ MPH IV, 2 s. 11; s. 41 w. 3.

²² MPH IV, 2 s. 4 w. 13; s. 26 w. 10; s. 32 w. 20; s. 33 w. 20.

²³ MPH IV, 2 s. 4 w. 16—17.

²⁴ MPH IV, 2 s. 26 w. 6 oraz s. 4 w. 15.

²⁵ MPH IV, 2 s. 4 w. 17; s. 24 w. 3; s. 41 w. 3.

²⁶ Piśmiennictwo, jw. s. 104. — MPH IV, 2 s. 11 w. 20—22: „quem mirabilem in operibus suis, maxime o Domine, o dulcedo, uita et panis angelorum! angouimus te in misericordiis tuis”.

²⁷ Piśmiennictwo, jw. s. 91. — MPH IV, 2 s. 4 w. 15—17: „Bona angelorum imperatix augusta, perpetua uirgo, sic sic in se clamantium ad Deum portat hominum uota; dum negare nescit corde petentibus, de celo fert opem egris mortilibus splendida stella maris”.

²⁸ MPH IV, 2 s. 7 w. 18, 23; s. 25 w. 20; s. 34 w. 12; s. 38 w. 8; s. 40 w. 11; s. 41 w. 6.

²⁹ MPH IV, 2 s. 8 w. 8, 19; s. 9 w. 4, 15—17, 19; s. 10 w. 5, 22; s. 11 w. 5; s. 13 w. 19.

³⁰ MPH IV, 2 s. 18 w. 6—8; s. 23 w. 12—13, 23; s. 24 w. 13; s. 29 w. 8.

³¹ MPH IV, 2 s. 9 w. 17; s. 16 w. 18; s. 31 w. 8; s. 39 w. 7; oraz s. 12 w. 1; s. 31 w. 7—9.

³² MPH IV, s. 11 w. 11—12; s. 18 w. 12—13; s. 19 w. 13—16; s. 21 w. 13—16; s. 21 w. 13—19; s. 23 w. 12—13; s. 25 w. 14—17; s. 29 w. 5—10; s. 30 w. 2—4.

³³ MPH IV, 2 s. 9 w. 22; s. 10 w. 1, 3—6; s. 19 w. 13—16; s. 23 w. 20—22; s. 29 w. 20—22; s. 30 w. 4 i w. 13 do s. 31 w. 3; s. 32 w. 1—2, 21—23; s. 33 w. 14—15.

³⁴ MPH IV, 2 s. 37 w. 5.

³⁵ MPH IV, 2 s. 5 w. 10 i 14.

³⁶ MPH IV, 2 s. 30 w. 3; s. 35 w. 9—12, 16—17, s. 40 w. 10—11.

³⁷ MPH IV, 2 s. 22 w. 15—17.

³⁸ MPH IV, 2 s. 4 w. 21; s. 5 w. 9; s. 6 w. 26; s. 7 w. 12—13, 14, 17; s. 8 w. 12—13; s. 10 w. 19, 21; s. 18 w. 6—8.

³⁹ MPH IV, 2 s. 4 w. 128; s. 6 w. 5; s. 8 w. 12; s. 38 w. 8.

⁴⁰ MPH IV, 2 s. 39 w. 1.

⁴¹ MPH IV, 2 s. 16 w. 21—25.

⁴² MPH IV, 2 — Religia: s. 8 w. 19; s. 9 w. 4—5, 15—17, 19; s. 10 w. 5; s. 35 w. 28—29. — Nawrócenie: s. 7 w. 4—6, 12—13; s. 10 w. 27 do s. 11 w. 10, 21—24, 26—27; s. 12 w. 14—16; s. 21 w. 20 do s. 22 w. 8. — Asceza: s. 15 w. 28 do s. 16 w. 4, 10—11, 17, 18—25, 26 do s. 17 w. 1. — Modlitwa: s. 29 w. 16—17. — Jałmużna: s. 10 w. 20—24; s. 11 w. 4—5; s. 15 w. 8—9; s. 22 w. 22—24. — Pielgrzymki: s. 15 w. 11—17; s. 24 w. 6 do s. 25 w. 8. Życie zakonne: s. 7 w. 22—23; s. 8 w. 11, 15, 28—29; s. 19 w. 18—23; s. 20 w. 3—4; s. 20 w. 7—9; s. 23 w. 24—25; s. 33 w. 23—26; s. 34 w. 10—12. Dźwiganie jarzma: s. 4 w. 12. — Mistyka: s. 11 w. 16—19; s. 17 w. 12—13; s. 20 w. 3—4. — Niewola maryjna: s. 4 w. 18. — Widzenia: s. 25 w. 17 do s. 26 w. 12; s. 28 w. 9—13; s. 28 w. 14—18; s. 33 w. 26 do s. 34 w. 3; s. 34 w. 25 do s. 35 w. 12. — Cuda: s. 20 w. 13 do s. 21 w. 12 s. 37 w. 18—19; s. 39 w. 22—26.

⁴³ MPH IV, 2 — Św. Maurycy: s. 5 w. 7—8. — Św. Wojciech: zwłaszcza s. 34 w. 3—8; s. 38 w. 15—23; w. 24 do s. 39 w. 2, 17—18. — Św. Piotr: s. 24 w. 3—4; s. 41 w. 4. — Św. Marcin: s. 24 w. 6—9. — Św. Dionizy: s. 24 w. 10—19. — Św.

stwo⁴⁴, modlitwę za zmarłych⁴⁵, cześć relikwii⁴⁶. Wyznawał Boże prawo⁴⁷, winę grzechu⁴⁸, sąd⁴⁹, gniew Boży⁵⁰ i odrzucenie⁵¹, lecz także przebaczenie grzechów⁵² i zbawienie wieczne w niebie⁵³: „Siedmioma darami ubogacił mię Chrystus, z wielką mocą spłynęła na ciebie łaska Ducha Świętego. Teraz obejmij upragnionego Chrystusa, przeszły na jego cześć siedmioma włóczniami⁵⁴ (...) Wzywa cię teraz skruszone serce, wzywa bezgraniczny obłęd naszych czasów. Woła do ciebie, przebłogi męczenniku, głośny krzyk naszej nędzy. Ty, który przed obliczem Boga radujesz się wraz z odzianymi w purpurę dostojnikami, ty, który przy słodko brzmiącym śpiewie aniołów uczujesz w najświętszym przybytku, nie zapominaj o prawdziwych niewolnikach, o nas, którzy nawet nie wiemy, w jak wielkim znajdujemy się ucisku. Ty, który tyle możesz na dworze Króla, wyjednaj nam prawo i sprawiedliwość wobec niesłusznej nienawiści tak wielkich nieprzyjaciół; przecież i teraz, gdy królujesz z Chrystusem, musisz ubolewać wraz z satyrykiem: Troski ludzkie! Ileż w rzeczach marności!”⁵⁵

Święty Brunon w swym obszernym komentarzu teologicznym do świadectwa życia św. Wojciecha zawarł trynitarne wyznanie wiary, bardzo refleksyjne. Znalazła tu wyraz nie tylko teologia dogmatyczna, lecz także teologia pastoralna i misjologia, a jeszcze bardziej ascetyka i mistyka, sięgająca szczytów upodobnienia do Chrystusa Pana w śmierci męczeńskiej.

* * *

Te szczytowe osiągnięcia myśli religijnej chrześcijańskiej nieśli na Pomorze Wschodnie św. Wojciech i św. Brunon. Zderzenie ich z mentalnością pogańską było tak silne, że obu misjonarzy doprowadziło do śmierci męczeńskiej za wiarę. Ich wykształcenie teologiczne, poziom umysłowy, głębia życia wewnętrznego budzą głęboką cześć.

Benedykt: s. 24 w. 19 do s. 25 w. 4. — Św. Maur: s. 25 w. 4—8; Św. Wacław: s. 27 w. 4—6, 18 do s. 28 w. 6. — Św. Jerzy: s. 40 w. 24 — Św. Michał: s. 41 w. 4. — Święci Męczennicy: s. 40 w. 3; Wszyscy Święci: s. 40 w. 3; s. 41 w. 4.

⁴⁴ MPH IV, 2 s. 19 w. 1—2; s. 24 w. 1; s. 26 w. 10; s. 27 w. 11—14; s. 29 w. 11—17; s. 29 w. 23 do s. 30 w. 4, 10—13; s. 31 w. 9—18, 19—23; s. 32 w. 1—2, 21—23; s. 33 w. 14—21, 26 do s. 34 w. 8; s. 35 w. 12; s. 36 w. 1—20; s. 36 w. 22 do s. 37 w. 3, 4—6, 14, 15—19; s. 38 w. 1—7, 9; s. 39 w. 22—27; s. 40 w. 10—14, 22—23.

⁴⁵ MPH IV, 2 s. 15 w. 2—5.

⁴⁶ MPH IV, 2 s. 40 w. 15—22.

⁴⁷ MPH IV, 2 s. 9 w. 22 do s. 10 w. 1.

⁴⁸ MPH IV, 2 s. 10 w. 17; s. 18 w. 17—19.

⁴⁹ MPH IV, 2 s. 21 w. 13—19.

⁵⁰ MPH IV, 2 s. 8 w. 20; s. 10 w. 7; s. 14 w. 23.

⁵¹ MPH IV, 22 s. 7 w. 1—2.

⁵² MPH IV, 2 s. 36 w. 12—16, 17—20; s. 37 w. 4—6; s. 38 w. 10—11.

⁵³ MPH IV, 2 s. 34 w. 3—8; s. 37 w. 6—19; s. 38 w. 12—15; s. 39 w. 26—27 s. 40 w. 1—8; s. 41 w. 2—8.

⁵⁴ Piśmiennictwo, jw. s. 148. — MPH IV, 2 s. 38 w. 8—9: „Septem donis ditauit te Christus, uirtute multa fluxit tibi gratia sancti Spiritus; nunc in eius honore septem lanceis confossus, amplectere desiderabilem Christum”.

⁵⁵ Piśmiennictwo, jw. s. 149. — MPH IV, s. 38 w. 15—23: „Vocat te nunc cor contritum, uocat nostrorum temporum infinitus error; clamat tibi, felicissime martyr, nostrarum miserationum magnus clamor. Tu cum purpureis proceribus in conspectu Dei delectatus, tu cum suasionibus angelorum uocibus intra sancta sanctorum epulatus, ne obliuiscaris ueros captiuos, non sentientes in quanta tribulatione stamus. Tu qui multa potes ad regis curtem, fac nobis legem et iusticiam de iniquo odio tantorum hostium; quia et nunc cum Christo regnum tenens necesse est satyricum illud plores: O curas hominum, o quantum est in rebus inane”.

„CREDO“ DES HL. ADALBERT († 997) UND DES HL. BRUNO († 1009)
IM LICHT DER „ZWEITEN LEBENSGESCHICHTE“

Zusammenfassung

Der hl. Adalbert hat den Preussen das Glaubenszeugnis gebracht, das die Protologie, Soteriologie, Christologie, Sakramentenlehre und die Eschatologie umfasst. Seine Missionsidee reichte an das Prinzip der Angleichung heran, das später Akkommodation genannt wurde. Was das Innenleben, war er Mystiker.

Der hl. Bruno hat in seinen umfangreichen theologischen Kommentar zum Leben des hl. Adalbert das trinitarische, sehr ausgebaute Glaubensbekenntnis eingeschlossen, das die Dogmatik, Pastoraltheologie, Missionslehre, Aszetik und Mystik umfasst.

Die Begegnung der höchsten christlichen Werte mit dem Heidentum hat beide heilige Bischöfe, Missionare der Preussen, zum Martertod für den Glauben geführt.